

1992-99 թթ. Հայաստանից մեկնողները 622 հազարով ավելի են ժամանողներին

ԵՐԵՎԱՆ, 18 09 ՈՍՏՈՍ, ԼՈՅՅՆԱՆ ՏՄՄՆԱՆ. 2000 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ, Հայաստանի մեծաթիվ բնակչության այսինքն, երկրում գրանցում ունեցողների թվաքանակը կազմել է 3.8 մլն մարդ: Մակայն, ինչպես նաև է 73 Ազգային վիճակագրական ծառայության հրատարակած զեկույցում, համարադրությունում անկախ բնակչության ստույգ թվաքանակի մասին սվյալները բացակայում են երկրից կատարվող արագադրի քերականության հետևանքով:

Արագադրի մի մասն արագադրող առավել արժանահավաս սվյալներն անկա են միայն օդային տրանսպորտով մեկնողների և ժամանողների ցուցանիշների տարբերության գծով: Հայաստանի Կառավարության վարչակազմի գլխավոր վարչության կողմից իրականացվող ուղեւորափոխադրումների հաշվառման համաձայն, 1992-99 թթ. ընթացքում երկրից մեկնողների թիվը ավելի քան 622 հազարով գերազանցում է ժամանողների քանակին: 2000 թ. հուլիսի 1-ի դրությամբ, Հայաստանի բնակչության շուրջ 26%-ը կազմել է աշխատունակ տարիքից ցածր, 60%-ը՝ աշխատունակ տարիքի եւ 13,7%-ը՝ աշխատունակ տարիքից բարձր բնակչությունը: Ընդ որում, բնակչության կառուցվածքում նկատվում է աշխատունակ տարիքից բարձր անձանց տեսակարար կոտի աճ այսինքն, Հայաստանում գրանցվում է բնակչության ծնածանց գործընթաց:

Հայկական խաչքարը զարդարեց Մոսկվայի Ամենափրկչի սաճարը

Բսկ Ռուսաստանի ամենից բարեպաշտ գործարար անվանվեց Ռուբեն Վարդանյանը

Գարեգին Բ կարողիկոսը Մոսկվայից մեկնեց Նյու Յորկ: Թուրքի նախորեն խիստ հազեցած էր. Ամենայն հայոց կարողիկոսը Մոսկվայում մասնակցել էր Բիխսոսի ծննդյան 2000-ամյակին եւ Ամենափրկչի վերակառուցված սաճարի օծմանը: Ի նախ երկու օրը եկեղեցիների միջեւ անաղոթվող կաղերի, հայ եկեղեցուց սաճարին նվեր մատուցել է մի խաչքար, որը կանգնեցվել է սաճարի տարածքում: Իր շնորհակալական խոսուում կարողիկոսը կարեւորել էր Ռուսաստանում բյուրավոր հայորդիների աղասան զսնելու հանգամանքը:

Արարողությանը մասնակցում էին ինչուեւ երկու եկեղեցիների հոգեւոր առաջնորդները, նմանապես Ռուս ուղղափառ եկեղեցու բոլոր եղիսկոպոսները, Ռուսաստանում Հայաստանի դեսպան Սուրեն Մահակյանը, ինչպես նաեւ Մոսկվայի Կառավարության Յուրի Լուժկովը, որն Ամենափրկչի եկեղեցու վերակառուցմանը մասնակցելու համար արժանացել է Ռուսաստանյան եկեղեցու շնորհակալական ներկա էին նաեւ Ալեքսի երկրորդի հրավերով ժամանած ուղղափառ մյուս եկեղեցիների տարիարները. վրաց կարողիկոս Իվան, սերբական տարիար Դավիթը, եռուսաղեմի, Կիպրոսի, Ալվանիայի, Ալբանիայի եւ Չեչենիայի տարիարները: Հիշարժան օրվա կապակցությամբ ելույթ ունեցողները շնորհակալեցին Ռուս ժողովրդին, Ռուս եկեղեցուն ու Ալեքսի երկրորդին: Գարեգին Բ կարողիկոսի խոսուում ընդունվեց ջերմությամբ: Վերը նվարտվեց խաչքարի զատ հայ եկեղեցին սաճարին նվիրել է արժարյա դրոճանահանգակ, իսկ 73 նախագահ Ռոբերտ Բոլայրյանը 19-րդ դարի օրու վարդապետի ատեղնագործած ծածկոց: Թեեւ Ալեքսի երկրորդն իր խոսուում Կնարայանում էր նյութապատ հասարակությանը, հրավիրյալների բոլոր նվերները ընդունվեցին

մեծազույն ոգեւորվածությամբ: Ալեքսի երկրորդը ողջունեց Գարեգին Բ կարողիկոսին, հավելյալ անգամ ընդգծելով երկու եկեղեցիների եւ ազգերի միջեւ բարեկամության անհրաճեցությունը:

«Ազգ» արդեն անդրադարձել է Սանկտ Պետերբուրգում վերջերս բացված Սուրբ Կատարինե եկեղեցու բացման արարողությանը: Այնտեղ ներկա էր նաեւ մարզպետ Ալեքսանդր Յակովլեւը, որը հիացած տասնում էր, որ իր բանակային ծառայությունն անցկացրել է Հայաստանում: Հայերի հասցեին վերջին արձանայանում էր քերմ եւ նվիրական խոսուեր:

Ինչեւէ, հայերի նկատմամբ համակարգի խոսուովածություններ օրու աշխարհիկ եւ հոգեւոր այրերի կողմից հնչել են բազմիցս: Մինչդեռ Ռուսական («TBC») հեռուստատեսությունը վերջերս հանրահայտ հեռուստատեսությունը Կիսկյուլի այն հարցին, թե Ռուսաստանում կարողիկոս մեկ բարեպատ եւ արարողությունը, Ռուս փորձագետը տասնապատել է՝ նշելով Ռուբեն Վարդանյանին: «Տոյկա դիալոգ» ֆինանսական ընկերության նախագահը մեկն է այն լուրը գործարարներից, որում հանրածանոթ չեն եւ մոսկովյան հեռուստատեսությունը հնչած այս փաստը անտարածել էր օրու հասարակության համար: Հեռուստատեսությունը գործարար հմայել էր իր գրագիտությամբ, կրթվածությամբ, տրամաբանորեն հիմնավորված տասնախաններով:

Չգիտես, ո՞րն է ավելի նշանակալի, այն, որ Ամենափրկչի եկեղեցին զարդարում է հայկական խաչքար, թե՞ որ Վարդանյան ազգանունով գործարարը հայտարարել է Ռուսաստանում ամենից արդարն ու բարեպատը:

ԼՈՒՐԵՆ ԿՈՒՆՅԱՆՆԱՆ, Մոսկվա

Քոչարյան-Ալիեւ հաջորդ հանդիպումը՝ սեպտեմբերին, Նյու Յորքում

ԱՊՀ ղեկավարությունների ղեկավարների առաջին ոչ տասնական հանդիպումը մասնակցելու նախագահ Ռոբերտ Բոլայրյանն օգոստոսի 18-ին հանդիպում է ունեցել Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչմայի հետ:

Երկու երկրների ղեկավարների զրույցում առավելապես սենտակական բնույթ է կրել: Բննարկել են ինչուեւ հայ-ուկրաինական երկկողմ, այնուպես էլ ԱՊՀ օրջանակներում սենտակական համագործակցության ակտիվացմանն առնչվող հարցեր: Այդ առումով կարեւորվել է Հայաստանի վարչապետի այս տարվա առնաճը նախատեսվող այցը Ուկրաինա, որը հնարավորություն կտա հասակեցնել համագործակցության առնաճին ուղղությունները: Հայաստանի եւ Ուկրաինայի նախագահներն առնաճնահանուկ նշանակություն են սվել ԱՊՀ օրջանակներում սենտակական հնեցրացիայի խորացմանը:

Օգոստոսի 18-ի օրվա երկրորդ կեսին սկսվել է նախապես Ռոբերտ Բոլայրյանի հանդիպումը Ադրբեյջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի հետ: Հանդիպումից հետո տասնախանելով լրագրողների հարցերին, նրանք նշել են, որ դայմանակողվել են օարունակել սկսած երկխոսությունը, եւ երկու նախագահների հաջորդ հանդիպումը տեղի կունե-

Նա սեպտեմբեր ամսին Նյու Յորքում ՍԱԿ-ի Հազարամյակի զագաթածողվի օրջանակներում: Կողմերը եւս մեկ անգամ շեւեւել են փոխազդուների վրա հիմնված հակամարտության բոլոր կողմերի համար ընդունելի լուծումներ գտնելու անհրաճեցությունը:

Պասասխանելով ադրբեյջանցի լրագրողի հարցին, թե ինչու է Հայաստանի նախագահը հասկապես կարեւորում սենտակական համագործակցությունը, Ռոբերտ Բոլայրյանը ասել է, որ այդ դեմում հակամարտության կարգավորման բանածելը օար ավելի հեւ կլինի: Նրա խոսուերով, եթե երկրները կաղված լինեն ընդհանուր սենտակական օաեերով, դա կօգնի խոսափել ավելորդ կակածամարտությունից եւ բարեմապաս մթնոլորտ կատեղի հակամարտության կարգավորման համար:

77 ԱՍՏՈՍԱԳՆԻ ՄԱՍԼՈՂ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

Յըլմազը Պոլսի հայոց տարիարին խոսուացել է լուծել հայ համայնքի խնդիրները

ՄԵԿՐԱՆ, 18 09 ՈՍՏՈՍ, ԼՈՅՅՆԱՆ ՏՄՄՆԱՆ. «Ամերիկայի ծայրի» հաղորդման համաձայն, Պոլսի հայոց տարիար Խեւրոդ արեղիսկոպոս Սուրբաբյանը լուրեւաբի մեկնածայա հանդիպում է ունեցել Թուրքիայի փոխվարչապետ եւ ելրախորհրդի հետ հարաբերությունների տասնախանահու Սեւոսթ Յըլմազի հետ: Վերջինիս անտապելի նախածոնությունը:

Պոլստ տարիարից Յըլմազին ներ-

կայացրել է Թուրքիայի հայ համայնքին հուզող հրասաղ խնդիրները եւ նշել, որ հայ համայնքի դիմագրված խնդիրներն առաջին հերթին ծագում են Թուրքիայի հայազգի Կառավարության համայնքային ու կենտրոնական հաստատությունների բուր ու մահնեղական հիմնարկների հետ հավասար իրավունքներ չունենալու տասնաճողով: Ըստ տարիարի, համայնքի կյանում բազում հարցեր կլուծվեն,

եթե ղեկավարությունը իր հայազգի Կառավարությունը որոշեւ լիիրաւ Կառավարությունը ընդունելով, անհաղաղ վերացներ մի Կանի սկզբունքային արեեսակական խոչընդոտներ:

Թուրքիայի փոխվարչապետն իր հերթին հայոց տարիարին խոսուացել է հնարավոր ամեն բան անել վերոհիշյալ հարցերի լուծման համար, Կանի որ «այդ են տախանըւմ Թուրքիայի օաեեր»:

ԱՄՆ Կենտրոնական հետախուզական վարչության ստորեւր Մոսկվայում է

ՄՍՍԿՎԱ, 18 09 ՈՍՏՈՍ, ԼՈՅՅՆԱՆ ՏՄՄՆԱՆ. ԱՄՆ ԿԿԿ ստորեւր Ջորջ Թենեթը տասնական այցով զսնվում է Մոսկվայում: Այս տեղեկատվությունը ուրբաթ օրը հաստատել է ՌԴ-ում ԱՄՆ դեսպանության մամլո ծառայությունը: Թենեթի Մոսկվայում զսնվելու ծրագրի մասին չի հաղորդվում:

ՄՍԵԹՎԱԿԵՐՏ

Պատը կլինի, բայց ժամկետը դեռ հայտնի չէ

ԼԴԳ գերագույն դասարանը մարտի 22-ի աղաբեկության փաստով հարուցված Կրեւական գործը դեռուս իր վարույթի սակ չի վերցրել, այս մասին «Ազգ» թրթակցին հայտնեցին գերագույն դասարանում: Օգոստոսի 2-ին դասարան մտած այս գործը դեռուս զսնվում է ուսումնասիրման փուլում:

ԳԳ-ում հերեցին նաեւ այն լուրը, թե Ս. Բաբայանի եւ մյուսների դասավարությունը կվարի ԳԳ նախագահի տեղակալ Վ. Հովսեփյանը: Թե ում կվսահվի ԻՅՆԵՆ արդկախարույց այս գործը, կորուվի առաջիկա օրերին կայանալի սնորհական նիսուում: Չի բացաղվում սակայն, որ, այդուհանդերձ, կվսահվի Վ. Հովսեփյանին: Իսկ օգոստոսի 17-ին տյանակողված սնորհական նիսուց տեղի չի ունեցել ատենակալներից մեկի հիվանդության տասնաճողով: Կայանալի նիսուում կննարկվի նաեւ Ս. Բաբայանի դասարան ժողեւն Ծախարանի միջնորդությունը՝ մարտի 22-ի գործը հայաստանյան որեւէ դասարան տեղափոխելու մասին:

Մեզ հաջողվեց ստույգ տարգել, որ Ս. Ծախարանը վերսին ստանծնել է Ս. Բաբայանի դասարանությունը եւ այս օրերին կրկին ծանոթանում է Կրեւական գործի նյութերին:

Պատելով այն բանից, որ ԼԴԳ գերագույն դասարանի շեւեւում շեւեւում շեւեւում դեռուս Կենտրոնական հետախուզական կառուցվածքը ընդարձակելու ուղղությամբ, կարելի է եզրակացնել, որ ամենահակամականը մարտի 22-ի գործը հենց այս դաիլիծում ԻՅՆԵՆԵՆ է լինելու, իսկ դասական գործընթացի սկսման ժամկետը հաղիվ թե ներաղի օգոստոս ամիսը:

Ինչուեւ հավաստիարցին ԼԴԳ գերագույն դասարանում, մարտի 22-ի աղաբեկության փաստով մեղադրյալների դասավարությունը լինելու է դեռուսը:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՄԵՆԱՓՐԿՅԱՆ ԱՍԿԻԱՆԱԿԵՐՏ

Բերանները ինչո՞ւ են այրվում

Աղին որեւոր անգամ «Իրավունք» շաբաթաթերթը վիչի ու ամբարտական կերով անդրադառնում է այլ խնդիրներին: Իրադարձությունների, երեւի թե անկեղծորեն հավասարով, որ այս լույս աշխարհում ծեւարություն վերջին տասնը «Իրավունք» շաբաթաթերթն է, երկրորդը որ «Իրավունքի» խնդիրները ղեւնը «խաղ չկա»: Ավելի ճիշտ, խաղ չկա մեր օրերի փայլուն աստղ Հովհաննես Գալայրյանի դեմ: Այս փափազանց վիչի երեսասարը, փաստորեն մարմնակողելով «մարտի 22-ի» հասկաղությունը, ոչ միայն տարբերաբար ատասակորում է «Իրավունքի» առաջինից վերջին էջերը, այլ հանդղնում արասակորել այն ամենը, ինչը իր, Գալայրյանի, կամ Գալայրյանի կուսակցության տերերի հասկաղության

մակարղակից վեր է: Համարից համար Գալայրյանի գրուվ անագանի սյանն են զամվում գործիչներ ու կուսակցություններ, թերթեր ու լրագրողներ, Կանգի բոլոր ղեկավարներն ու անցյեն գալայրյանական ենթադրություններով ու մանրաուել չափանիշներով: Աստված մի արասցե, խարխելե Գալայրյանի տասնեւուցուամենն ու մոնեցումների օարլունը խիստ կոպտեւիւն, ինչուեւ տարածվեց եւ «Ազգ» իր գլխավոր խնդիրը հետ մեկեւղ «Իրավունքի» թիվ 62 համարում համարմակվելով տղաղել օգոստոսի 17-ի համարում «Իրական» եւ ատասղեւկականի միջակայում» հողվածը:

Գրացել, «Իրավունք Գալայրյան», «Ազգին» ու նրա գլխավոր խնդիրը, որ հանդղնություն են ունեցել

մտածել ու գործել ծեր «մարտի 22-ի» ուրույն կերով: Կենտրոն, որ չեն աստվածացնում Սամվել Բաբայանին ու չեն ուղում մատուցել մարտի 22-ի արհալիրը ԼԴԳ նախագահի դեմ կատարված մահաղործ որոշեւ օրու ու ֆարս: Որ չեն դասարանում Արկաղի Պուկայանին մահաղործի ենթարկվելու համար: Հակառակ «Իրավունք Գալայրյանի», օար են գանկանում, որ հայաստանցիները բաղմակողմանի լրագրություն ստանում ու կրակամաղես համաձայն չեն նրան, որ փխրում ու խոցելի երկրորդ հայկական ղեկավարը ծաղրուծանակի թիրաղի վերածվի միայն այն տասնաճողով, որ Գալայրյանին ու նրա կուսեւերի արուղը չէ «Սամվել Բաբայան» կուսակցության գաղընկեց լինելը:

Տես # էջ 2

Որդես նախարան

Ասեմ միանգամից Գյումրու նաեւ մեծապիսի աստղաբեկում այսօր էլ թեւածում են ու մայրաքաղաքից եկած ժուռնալիստին հրամցվում է հրական կամ առաստիղ դարձած ասեմներ այն մասին, թե այս եւ այն ոմն-ը երկաւարի ժամանակ կամ անմիջապէս հետո յուրացել կամ վաճառել է այս եւ այն ինչը: Եվ յետ-սական կամ հասարակական այդ կորուստը վերագրել է այդ աղետին:

Տողերիս հեղինակի այցը Գյումրի նոյնպէս յուրեւ հետամուտ լինելու նման հարցերին, որոնք այլ բնույթի նյութ են: Բայց այդ Գյումրու այսօրվա իրականության կոնսեպցիոն նման խնդիրների արձարձումը 12 տարով ուշացել է: Դրանց լուծման ժամանակի «գնացն արդեն գնացել է»: Որովհետեւ այսօր գծերից իջել եւ վերջնականապէս ոչնչացված լինելու հեռանկարով, անդու-նդի եզրին է կախվել շատ ավելի մեծ, ռաս ավելի կարեւոր «գնացի» Շիրակ աշխարհը:

Գյումրին չորս տարում ամբողջա-

եւ «դասակարգային» բառերից, աղա կասանամ ֆիլանտրոփա երեւոյթի ընդհանրական, բուն իմաստի սեղմ բնութագրումը: Այն, որ նշված է նաեւ ոչ խորհրդային բառարաններում եւ հանրագիտարաններում:

Ժամանակին կարկառուն ֆաղա- ֆական գործիչներ, ի թիվս Բիսմար- կի, հորդորել են փոքր ժողովուրդներին, զաղութային երկրների (եւ նման) նկատմամբ «մտրակի ու կարկանդակի» ֆաղաֆակաւորությունը:

Մարդկության յուսմտությունը աղաղակում է, որ որդես օրենք, մտրակը միտ ծանր խարազանող է լինում, իսկ կարկանդակի փոշանքներն անհամ:

...Բոլորիս հիշողության մեջ թարմ է երկաւարից հետո Հայաստանի տարածով մեկ ստորված յալակաւոր ժամացույց, որի վրա ժամանակը խորհրդանշանակորեն կանգ է առել 11.38-ի վրա, սակը խոսքը տարածով «Շնորհակալություն, աշխարհ» բառերը:

Ո՛ւմ եւ ինչի՛ն եւ շնորհակալու- րթուն հայնում հայ ժողովուրդը:

Բաղա Գյումրիում, որեւ լուրջ ներդրում կատարել, աշխատասեղեր ստեղծել: Չարվեց: Խոսքը շինարարութայնը բնավ չի վերաբերում, այստեղ ամեն ինչ ասված է արդեն: Ցավը նրանում է, որ նույնիսկ ֆայլ չի կատարվում այստեղ արդող մարդկանց գոնե ֆիզիկական ոչնչացումից փրկելու: Ավելին, շարունակվում են իշխանական անբարո խաղերը, շարունակվում է ֆաղաֆակաւորութայնը մասնակցելու, ամեն ինչ լուրջաւոր փոշով կոծկելու գործելա- կերպը, որի ամենավառ դրսեւորումներից մեկն էլ աշխատավարձերի ու- շացումն է, ավելի ճիշտ՝ սոսոցա- ւոր: Երեւի համադասարան տղետար- կան կառույցները մոտացել են, որ մարդկանց աշխատավարձ է ղեկավարելու, գոյատեւելու համար միջոցներ են ղեկավարելու: Արդեն ուր ամիս է, ինչ աշխատավարձ չեն ստացել Գյումրու մշակույթի ոլորտի (երաժե- շական, արվեստի, գեղարվեստի ոլոր- տերը, սիկնիկային թատրոն, ստեղծագործողներ, գրողարանների կեն- տրոնացված համակարգ եւ այլն)

Բաղա Գյումրի երկրների ստանդարտներին գոնե որոշ չափով համադասարանող ծերանոցներ, ընդհանրա- ղապ ոչ մի տեսակ... Բայց հոյտու- սանով, առիթ եւ անառիթ ամեն սեղանի շուրջ սիրում են արմկալի խմել «մեր ծնողների կենացը»: Ու- ճացած իննագոհությամբ բազմել ինններս մեզ աշխարհի երսին երբեմ- նի եղած, առկա ու գալիք ամենա- նողասեր ժողովրդի դասին: Եվ ամե- նակարեւորը, ամերիկյան բարեգոր- ծությունը անասած բերաններով մի կերպ կույ սվող յաղակների ու տա- իկների ճաւարան մտնելու նույն դրնից... սիկնիկային թատրոն են մե- նում հեփաթներին կարոտ երեխանե- րը: Եվ չարաչար սխալ է ու վստագա- վոր այն մտայնությունը, թե երեխա- ները տեսնելով Գյումրու ամերիկյան ճաւարանում սնվող մեծերին իբր գթութայն ու բարութայն դաս են առ- նում: Երանք, մեր երկրի վաղվա ֆա- ղաֆայնները ողորմելիութայն, ուղ- վորութայն, սեփական անճարակու- րթայն, որդիական անսարքութայն, օտարի մեր առջեւ գցած ողորմու-

տեղ հեղու չսանող ճանադարի է: Մեր բոլոր ոլորտներին, մեր լավի ու վատի աղբյուրները մեր մեջ փն- տնեն:

«Առիթմայով բարախող մշակույթ»

բնորոշում է Շիրակ աշխարհի Հայաստանի երբեմնի մշակութային երեւելի օրրանի այսօրվա վիճակը: Շիրակի մարզութարանի մշակույթի բաժնի վարիչ, Գյումրու մշակույթի կենտրոնի տնօրէն Հասմիկ Կիրակո- սյանը: «Վառավարությունը, ՀՀ մշակույթի նախարարությունը ոչ մի լու- մա չեն հասկացնում մարզերի մշակույթի բնագավառներին: Գյումրին վառ եւ շխուր աղաղակներից մեկն է: ՀՀ մշակույթի նախարարու- թյունը փոքրուցած ղեկավար ազգային մշակութային ցուցաբերելու դեմ- քում ղեկ է ղարակողոված լինի ա) համաձայնեցնել սվայլ ոլորտին անչվող հարցերը մարզի համադա- սարան բաժնի հետ, բ) համադա- կական միջոցառումներում, տարբեր կերպերում անցկացվող Հայաստա-

«Հայաստանի աղն ես, Գյումրի»

դես վերականգնելու գորաչալվան «երդուր» եւ 12 տարիների ընթաց- րում Հայաստանի կառավարութայն նմանաշիղ խոստումներն այսօր ա- սես ծաղր լինեն, որի ծածածկված դիմակը նայում է գյումրեցուն փլա- սակ ու կիսավեր տների անդու- ան լուսամուտ սեւ երախներին:

Ինչի՞ց է սկսվում հայրենիքը

Արդեն 12 տարիների ընթացում լույս աշխարհ եկող գյումրեցու հա- մար հայրենիքը սկսվում է դոմիկից: Հայրենի ֆաղաֆակ վերակներինց Հարազատ փողոցի եւ բակի փլա- սակներից: Վերջին 12 տարիների ըն- թացում ծնված գյումրեցու համար հայրենիքը շարունակվում է դոմի- կում խցկված մանկական յուրիկի- նիկաներում, մտուր-մանկադասարան- անում, դպրոցներում, ավերված մանկադասարաններում գրադարաններում:

Հայրենիքը գյումրեցու համար այ- սօր սկսվում է նաեւ աղավաղված մայրենի լեզվով, որում չգիտես թե ում, որ Սաղայելի կամայականու- րթամբ բույն է որել օտար «домик» բառը: Վտարել է մայրենի տուն, օ- ղախ տալ-բուրավեց բառն ու ղա- սկը: Դարձել է ամբողջ մի նորեկ սերնդի մասկին կրած կարկանդակ: Գիտակցութայն մեջ ամուր շաղախ- ված ծեփ է դեղ, երբ հանկարծա- կի շփոթվում ես, օգտագործելով ղաղաղակալ բառը, գյումրեցուն այս- օր անկեղծորեն վերավերվում է ու անմիջապէս ուղղում է «ղաղաղակալ չէ դոմիկ»: Խոցում է այդ բառը նրա արժանադասութայնը: Իսկ դոմի- կի հետ համակերպվել է ասես, ճար- րը կտրած: Դոմիկում կարելի է ծն- վել, աղբիւ, սովորել, նաեւ Բայն ու Բեթիովեն նվագել:

Ֆիլանտրոփայի երկու երեսը

Ֆիլանտրոփա իմա բարեգործու- րթուն: Աշխարհի բազում բարոտան- ներում սույն բառի ստուգաբանու- րթունը հաստատում է բարեգործու- րթան երկակի բնույթը: «Ֆիլանտրո- փայի ներքո բուրձնազգի» ընչա- գուրկներին օգնելու» միջոցով դի- մակալորում է իր շաղաղակալան է ուրթունը դասակարգային ղաղա- րից շեղելու նպատակով: (օրինակ տես Словарь иностранных слов, изд. "Советская энциклопедия", М., 1964, стр. 682):

Այս հրադարակման մտազնուն- րթի կոնսեպցիոն երեւ հրաժարելն համեմատակաւորեն ներ սոցիալ- ֆաղաֆակալ եւ ժամանակափո- լային իմաստ կրող «բուրձնազգի»

Ֆիլանտրոփայի ո՛ր երեսին: Բի- մարկան կարգախոսի ո՛ր աւրի- բուրսին...

Բաց ամակներ՝ ձայն բարբառո հանադասի, կամ Գյումրին Հայաստանի կցորդը չէ

Նամակները ուղղված են ՀՀ նա- խագահ ոլորն Ա. Բոլայրյանին, ՀՀ վարչադատ ոլորն Ա. Սարգսյանին, ՀՀ Աժ նախագահ Ա. Խաչատրյանին, ՀՀ վարչադատ ոլորն Ա. Սարգսյանին:

Նամակները ղաւտասվել են Գյումրիի ֆաղաֆակաւորութայնի մշակույթի եւ երեսարողութայնի հարց- րի բաժնում, բաժնի ղեկավար Արտ Սկր- յանի գլխավորութայնը: Ստորեւ ներկայացվում են կրճատումներով:

Մեծարգո ղարոնայի

Նկատի առնելով հանրադատու- րթան ներաղաղական խոր ճգնաժա- ւը, բարոյադատութայնական անբա- րեհույս վիճակը, ղեկավար գանձա- րանի սնանկութայնը, տեղային նշանակութայն «մանր մուր» հար- ցերով փորձում էին չամհանգստաց- նել երկրի ղեկավարութայնը, կարծե- լով, թե առանց մեզ էլ իրենք մտա- ծում են, նույնիսկ անհանգստանում մեր մասին: Սակայն բանից՝ ղար- վում է, որ չափից դուրս միամիտ ու խոնարհ են գնացել: Հետեւանք օ- ղրսօրե խորագող սոցիալ-տնտեսա- կան ճգնաժամ, ծայրաստիճան չա- վորութայն, անբարեկարգ ու անան- ցանելի փողոցներ (ուղղութայն- ներ), հավերժական թվացող տնակ- ների շխուր ու ճեղղ արտ, ահագ- նացող չափերի հասնող արտա- գաղթ, բազմաթիվ հիվանդութայն- ներ ծնող փոշի եւ ամիսներ շարու- նակ չվճարված աշխատավարձեր... Այսպիսին է այսօր մեր ֆաղաֆաի շխուր, բայց իրական ղաւտները: Դարգադատ անցած 11 տարիների ըն- թացում երկրի ղեկավարութայն կողմից փորձ չարվեց փրկելու, շե- կելու հանրադատութայն երկրող ֆա- ղաֆի մեջը: Գյումրին դանթեական դժոխսից դուրս բերելու ուղղու- րթամբ որեւէ ջանք ու ճիչ չգործադ- րվեց: Այն մնաց ընդամենը որդես ու- ժեղ կենտրոնի անկեղծաւ կցորդ- անի: Որովհետեւ սուտ ու կեղծ խոստումներից ոչ ոք անդին չան- ցավ, որովհետեւ նրանք, ովքեր կոչ- ված էին ժողովրդի իրավունքները ղաւտաւորելու որդեգրեցին հանցա- վոր անտարբերութայնը, ում համը սուտն ու կեղծիքը վաղուց արյան բաղադրութայն է դարձել: Բայց չէ՛ որ կարելի եւ գործադրութայն չա- փերով Գիմեսի գրում դեղետս ղա- շոնադատ չգրանցված ռեկորդակիր

աշխատողները: Երանք, ովքեր կոց- նելով նույնիսկ այդ ամենափիչը, վաղուց արդու են ընդամենը աղ- րել բառի գրգիռների մեջ: Երանք, ով- քեր սղատում են, թե երբ ի վերջո ի- խանութները կծգտեն հասկա- նալ մարդկանց, կծգտեն կատարել ի- րենց ղաւտակաւորութայնները:

Գիտենք, որ մշակույթը մեզանում դուրս է մնացել ղեկավարան հոգաձու- րթունից, որ ոչ ոք չի մտադրվում մշակութայն: Բայց չէ՛ որ այդ բնա- գավառում էլ մարդիկ են աշխա- տում, մարդիկ, ովքեր իրոք նվիրաւոր են, ովքեր տարիներ են նվիրել կրթու- րթան ու իննսահաստասման համար, ովքեր, ցավով տրտ, մեր հասարակու- րթայն մեջ ամենամտաւոտաններն են:

Եկե՛ք ի վերջո գիտակցենք, որ Գյումրին ծայրամասային կցորդ չէ, այն հանրադատութայն ընդհանուր կենսագործութայն մեջ որոշիչ դեր ունեցող միավոր է ընդհանրադատ, իսկ մշակութային կրթաւորով հաս- կալեալ:

Մեծարգո ղարոնայի, գոնե մեկ- մեկ դեմով շրջվե՛ք դեղի Գյումրի:

Ի՞նչ դասեր են ստանում երեխաները

Գյումրու մշակութայն կենտրոնի հարեւանութայնը, ղեկավար սիկ- նիկային ղաւտունի շխուրն գործում է անվճար ճաւարան: Գրանցվածնե- րի թիվը հասել է 100-150-ի եւ օր- րսօրե շարունակվում է աճել: Չա- ղանայալ տալիկներն ու ղաղաղակները, իրենց գոյութայն բնական ղաղա- ջը 24 ժամվա մեջ մեկ անգամ փո- րիւտասե ղաւտարելու նախազգա- ցումի խոնարհ ու շնորհակալ ժողի- ջը հայացում, շարան-շարան ճա- շարան են մտնում, ամերիկացի բա- րեարանների շնորհիվ համեստելու հա- մես ուտեստեղները: Շատ ժամանակ չանցած, նրանք դուրս են ելնում լուռ ու ծանրացած, անուրտ ոչ լիառաս ու տարեստակ կերակուրների տալ- րթունից, այլ ղեկութայնը, հասա- րակութայնը, հաճախ ամենամե- րիւ ազգակաւորներին ղեկ չիինելու գիտակցութայնը: Երանք բոլորի հա- յացում մի հարց կա, ինչո՞ւ, ինչի՞ համար... Ներքին սրված ղաղաղու- րթամբ նրանք «որում են» մշակույ- րթի կենտրոնի շխուր կանգնած «ֆա- ղաֆից եկած լրագրողին»: Այնտեղ անգոր ղաղաղաղ հարցը «հասցեա- սեր» է գտնում: Եվ ակամա թեւում են հայացք: Ես ղաւտաւորան չու- նեմ նրանց տալու: Ես նույնպէս հարց ունեմ: Շատ հարցեր:

Երկաւարից անց, ամբողջ 12 տարիների ընթացում մենք չկարո- ղացանք ստեղծել աշխարհի ֆաղա-

թայն փոշանքներով կոշանակու- րթայնի գիտակցութայն դաս են ստա- նում: Հայկական ազգային ամենա- սոսկալի ու կործանարար յուլա տա- նելու հոգեբանութայն դաս:

Տեսակետ. «Չմեղադրենք մեր ողբերգութայնների համար ուրիշներին»

ասում է Գյումրու մարզադատ Ֆելի- ֆա Փիրումյանը: «Մեր ողբերգու- րթուններից մեկն այն է, որ այսօր ոչ ոք ոչ մի տեղ չի շաղաղում: Սակայն արդու մեր ժողովուրդը սվե՛լ է մեզ եւս 12 տարի ժամանակ: Մարզը դա- սարկվում է, չի բացաւորվում, որ կգա մի օր, երբ հարց կծագի իսկ ո՛ւմ համար վերակաւորել այն: Կառա- վարութայնը 2000 թվականի ղեկ- րթութայն այս մարզին հասկացրել եւ Օ լուծա: Աղա, ինչ- ոք չափով «փա- կեց» այդ բացը սեփականաւորու- րթան ֆոնդի գումարներից: Փաստը մեկնաբանութայն չի ղաղաղում: Համոզված եմ, Գյումրին այսօր ծանր ֆաղ է Հայաստանի ուտեղին գամված, որ մեծադատ արգելակում է երկրի առաջընթացը: Աղետի գոտին Հայաստանի խաչն է: Եվ չի կարող այնտեղ տալուց, որ գցելով այդ խաչը ուտեղից, կարողանանք աղա- փինել վաղվա օրվան: Դա ղաւտանք է: Ամենա ղեկի գիտակցենք, որ այս ոլորտներից ճակատագրորեն ոլորում չկա եւ այն «բաց չի քողմի» մեզ, մինչեւ որ մենք դեմով չաղաղանք դեղի նա: Ազատվել աղետի գոտու համայն ոլորտներից կարելի է մի- այն լուծելով դրան, ինչը անհնա- րին էլ, միայն հարկաւոր է անկեղ- ծորեն եւ շատ ցանկաւոր: Օրինակ- ներից մեկը չէ՛ որ նախագահ Ռո- քերտ Բոլայրյանը կարողացավ վեր- ջերս ԱՄՆ-ի հայութայնից գումար հայթայթել Գյումրու համար: Այդ- րթես ղեկ է վարվել բոլորս գործի դեղով մեր անձնական ուտերը:

Շատ եւ շատ նույնաշիղ խնդի- րներ կան հանրադատութայն բոլոր մարզերի առջեւ, որոնց լուծման սալը տարիների ընթացում տեղից չի արժուկում: Թվում է, դրանց լուծ- ման ամբողջ ներուժը սեւեղվում է սոսկ մայրաքաղաքի վրա: Հասկա- նալի եւ անուրանալի են մայրաքա- ղաֆի ոլորտները: Սակայն ակն- բախ է նաեւ այն, որ Հայաստանի աշխարհագրական-ֆաղաֆակալ դիրքը երբեւ չի կարող ներել նրան ղաղաղալու ֆաղաղ-րթութայն (Եվ- րոպական որոշ ղեկութայնների օ- ղինակով):

Գոյութայն ունի տարածված «թեզ», թե մեր հայրենիս, բոլոր դժ- րախութայնների ղաւտաւոր ուրի- շներն են: Ազգային նման մենթալի-

նի մշակութայն օրերին ընդգրկել նա- եւ Գյումրու կարող ուտերը: Չէ՛ որ երբ մենք ինններս ենք հայթայթում միջոց- ներ եւ գումար ենք միտ վերադա- նում ենք փաղ ու դափնիներով, եւ դա նախարարութայնը ֆաղ հայտնի է: Թե՛ ՀՀ մշակութայն նախարարու- րթայնը թվում է, որ Հայաստանը երե- ւանն է միայն: Ինչպե՛ս կարելի է այլ փակել այս ղաղաղի երեւութի վրա: Կառավարութայնը, մշակութայն նա- խարարութայնը խաղաղ դեմը շրջել են ազգային մշակութայնից:

Ավեւիք Խաղաղալանը ավերակների մեջ

Տուն-թանգարաններ Երկրորդայնու եւ Մոսկու Ֆիզիկալանների գերադա- սանի, Հոփաւաններ Շիրակի, Ավեւիք Խաղաղալանի, Դրանցից առաջինը ցայսօր գտնվում է անմիտար, վթա- րային վիճակում: Շիրակի հուտեստու- րթ երկաւարից հետո 9 ընտանիքի- ների համար բնակատեղի է դարձել: Ասում են, որ այդ ընտանիքներին բնակարաններով աղաղակելու հար- ցում վերջերս աջակցել է «ԱՄՆ տա- րածալային սոցիալական ղաղա- ցումների եւ ներդրումների «Pilot» ծրագրը: Եվ շատ այժմյան տնօրէն Ա. Թումանյան-Շիրակցուն արժե- քավոր նուտներ է հայթայթել Չարեն- ցի անվան գրակաւորութայն եւ ար- վեստի ղաղաղալանից ու մտաղի է դրանք Գյումրի տեղափոխել:

Հարկ է շնորհակալութայն հայ- տեր «Pilot»-ին: Ափսոս, որ դա չի կա- րող անել ինքը Շիրակը, իր փայլուն, սրամիտ ֆաղաղակով:

Այս վայրը չի կարելի հաճախել: Այստեղ չի կարելի էսկուրսիայի բե- րել ոլորտակաւորներին, այն չի կարե- լի ցույց տալ այլազգիներին: Որով- հետեւ գոյութայն ունի սեփական ղաղաղալաններն ուրիշներին ցուցադրելու (անկալիս նոյնաշիղից) տարակալան էրկալ: Աս ասվում է ոչ որդես նախաշին, այլ խորունկ գա- վից ծնված ցանկութայն: Ավեւիք Խա- ղաղալանի իր շատ փլատակներով շրջադատված կիսանդրին, «մինչեւ որ ղան չալվ ժամանակները», ճիտ կլինի փոխարինել ցուցադատա- կով: Որովհետեւ բարոյադատաշա- րակալական բոլոր նորներից դուրս է այն տեսարանը, երբ հայ ակաւորա- րանաստեղծ, դարի ընտրալ նաւեր- րուններից մեկը իր կիսանդրուց նա- յում է հարազատ սան ավերակներին: Ամբողջ 12 տարի նայում է շխուր, աղ- ղողորմ, կենդանի հայացում ու չի հասկանում այս ի՞նչ է ղաւտանել աշխարհին... Եվ ամեն օր մեր ղա- սարախանի փոխարեն լուսն է սեփա- կան վերադատեցին վարժակով գիղի մեր ծայրը: «այստեղ եղել է Ավեւիք»

Նշակույթ

- Լիովի հայկական համայնքն աղբյուր է բավականին լավ համայնքի կյանքում, ի սարքերություն ուրիշ համայնքների (տուսական, հրեական, հունական), որոնք ունեն տյազի օրգաններ, զանազան մականությամբ խմբակներ, որտեղ կազմակերպում են գրական, երաժշտական երեկոներ, այսինքն աշխատում են դաստիարակող ազգային ավանդույթները: Նոր եկած հայերի համար Ուկրաինան ասես ժամանակավոր կամեցածային վայր է, որտեղ կարճ ժամանակ ամրապնդելուց հետո անցնում են Եվրոպա, Բալթիկ կամ այլևայլ կյանքի մայրամուտներ դժվար են: Հայ երեխաները չեն ստանում կանոնավոր հայկական կրթություն, նրանք հիմնականում սովորում են ուկրաինացիներին:

- Հայ-ուկրաինական գրական առնչություններն ունեն դարավոր դասություն: Պետք է արտահայտել այդ ավանդույթները: Ուկրաինական գրականությանը ծանոթ է հայ ընթերցողին: Այսօրվա հայ ընթերցողին հաղորդակից դարձնել էր դեռևս ուկրաինական ժամանակակից գրականությունը: Այսօր նախկինում եղած մականությամբ կապերը խզված են, եւ որոշ առումներով այս գրական կամուրջը կարող էր փոխարինել անցյալի կապերին:

հարգանք եւ հետաքրքրություն:
- Վերջերս ծեր բարձրագույն ուկրաինացի լույս է տեսել Լեոն Խեչոյանի մասնավորապես ժողովածուները:
- Ուկրաինական գրական ընթացիկն մեր լինելով անհրաժեշտ համարեցի ժամանակակից հայ գրականությանը ծանոթանալ ուկրաինացի գրասեր հասարակությանը: Երանակներում: Չգալով, որ բնույթից հրատարակումները չեն ստեղծում տպավորություններ ժողովածուներից: «Լիեռասուրհի Լիվ» եւ «Լիեռասուրհա Ուկրաինա» թերթերում իմ բարձրագույն լույս տեսած Լեոն Խեչոյանի մի Բալթիկ դասավորվածները մեծ

Հայ-ուկրաինական մշակութային կապերը շարունակվում են

Վերջին տարիներին Հայաստանի ազգայնագիտության մեծ մասը մեկնել է արագորակ աշխատանքի սարքեր երկրներ: Ամառն ընթացրում բավական թվով հայ ուսանողներ մեկնել են ԱՄՆ, Անգլիա եւ այլ երկրներ աշխատելու (նախադեպ կնիված դասընթացներ համաձայն): Նրանց հետ գրուցելիս դարձվում է, որ աստիճանական ցանկություն չունեն եւ նրանց արագորակ համագործակցություն կմնան այդ երկրներում չմտածելով իրենց կիսաթողած ուսման մասին: Շատ հայ երիտասարդներ, որոնք մեկնում են սարքեր երկրներում սովորելու, չեն էլ վերադառնում:

Ուկրաինայի Լիով Բաղախի Ֆրանկոյի անվան ազգային համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի ավարտած Անուշավան Մետրոյանն այնտեղ սովորելու էր մեկնել 1991 թ.: Վերջերս նա երեւում էր եկել իր ուկրաինոսի փնտնող հետ:

հետաքրքրություն ամառաշրջին ուկրաինական գրական ցրանակներում: Բանաստեղծուհի Իրինա Մատավոյիսի հիացական նամակը տպագրվել է անցած տարվա մեր «Գրական թերթ»-ում, որտեղ նա գրում է. «Բեգ կարողացավ է բերում: Դա նույնն է, ինչ բողբիլ Բալթիկ մարդկանց հոգիների բեկորների եւ փեւրների վրայով: Բայց ես համոզված եմ գրի հաջողության մեջ: Ուկրաինացի ընթերցողը կմտածի ինչ գիրքը տեսարաններով, զգացականությամբ եւ վեցերորդ այն զգայարանով, որի մասին գրածանալություն սովորած ամեն մեկը չէ, որ կարող է գրել: Խոնարհվում եմ այսօրվա հայ գրականության առջեւ»:

- Զբաղվում եմ բարձրագույն: Ինչպիսի՞ աշխատանքներ եմ կատարում:
- Լիովի համալսարանում սովորելիս ժամանակ առ ժամանակ ուկրաինական թերթերում կարդում էի հայ գրողների մտախոսականներ, ինձ զավ էր դաստառում արդի հայ գրական ոլորտի մասին լուրերը: Բայց չէր այն աղբյուր է կա: Այս երեսուրթն ինձ ստեղծելու արդի շնորհ էր որոշեցի գրողվել բարձրագույնը՝ հայ-ուկրաինական գրական կապերի մեջ ունենալու իմ համեստ ներդրումը: Թարգմանել եմ հոսումս ամբողջ ուկրաինացի բանաստեղծուհի Օխանա Պախուլակայի, Լեյլա Դեմսկայի, Իվան Ցիլկոյի, Սիլվիա Բախիի, Իրինա Մատավոյի, Թերեզա Ուրիսիի ստեղծագործություններից, որոնք տպագրվել են անցած տարի «Գարուն» ամսագրում: Նպասակ ունեի ստեղծել հայ-ուկրաինական գրական նամակների «Եւրոպական Ուկրաինացի» եւ «Եւրոպական Հայաստանցի» շարքեր: Ուկրաինայի «Եւրոպական» գրական ստեղծագործությունները, լիցիտ տպագրվել Հայաստանի որտեղ գրական ամսագրում, իսկ հայ գրողներից՝ «Լիեռասուրհա Ուկրաինա» հանդեսում:

դուրյամբ: Նրանց գրական կյանքը չի սահմանափակվում միայն ստեղծագործելով: Անց են կացվում գրական փառատներ, գիտաժողովներ: Ուկրաինամտերիկյան «Մուդուկիտ» հրատարակությունը անցկացնում է ձեռագիր մրցույթներ, տպագրում երիտասարդների լավագույն գործերը, կազմակերպում սեմինարներ, հանդիպումներ: Այսօր գործում են բազմազան խմբակայություններ եւ ասոցիացիաներ («Նոր գրականություն»): Շուրջ մեկ տասնամյակ անցկացվող «Գրանույթ» գրական մրցանակաբաշխությանը մասնակցող դասիկերի երիտասարդ գրողների ստեղծագործությունները ներկայացվում են տպագրության: Ուկրաինացի գրողների միությունը ակտիվ դեր ունի գրական գործընթացում: Բայց այնտեղ էլ երիտասարդ ստեղծագործողն իր ճանապարհը ինքն իր շնորհի:

Խոնարհվում եմ այսօրվա հայ գրականության առջեւ:
Թարգմանությունն ավարտել էի մեկ տարի առաջ, սակայն տպագրությունը ձգձգվում էր ֆինանսական դժվարություններից: Գիրքը տպագրվեց անցած տարին «Նյու Յորք Դիմենսի» խմբագրով: Գրանք Մաթեոսյանի առաջաբանով: Թվով 14 մասնավորները ընթրված են Լեոն Խեչոյանի «Խնկի ծառեր» ժողովածուից: Ժողովածուն բարձրագույն է մտքորոշությամբ, սակայն ինչպես այստեղ, այնպես էլ Լիովում բարդությունները ֆինանսական են: Ստեղծագործող մարդ այսօր ավելի քան «ստատում է» ոչ այնքան մուսային, որքան բարեգործ-հովանավորի:
- Ի՞նչ ծրագրեր ունեւ:
- Շարունակելու եմ գրողվել հայ-ուկրաինական գրական եւ բանասիրական հարցերով: Թարգմանելու եմ «Սասնա ծռեր» էպոսի մասունները:
Ցավալի է հայ երիտասարդության բարձրագույն արտադրությունը, միջառարկան է, որ նրանցից ոմանք օտար երկրներում գրողվում են ազգանունով: Թարգմանությունը, որ բնագավառում էլ որ լինի՝ արվեստի, գիտության, կամ մեկ այլ:

Ինչպես հանդիպելից (Գերմանիա) հաղորդում է Քաթիկ Բանդյանը, հունիսի սկզբից մինչեւ հուլիսի կեսը 43 սարքեր երկրների ավելի քան 120 գրողներ (այդ թվում նաեւ՝ Հայաստանից, Ադրբեյջանից եւ Վրաստանից) մեղընթացով անցան Եվրոպայի մի ծայրից մյուսը՝ հյուսիս-արևելք մեղընթացի երթուղով: Պորտուգալիա-Իտալիա-Ֆրանսիա-Բելգիա-Գերմանիա-Լեհաստան-Լատվիա-Էստոնիա-Ռուսաստան-Բելառուս: Այնուհետեւ Լեհաստանով վերադարձան Բեռլին՝ ավարտական հանդիսություններին մասնակցելու համար: Ծամփորդության ժամանակը մեղընթացը կանգառներ ունեցավ Լիսաբոնում, Մադրիդում, Փարիզում, Համբուրգում, Մոսկվայում: Ծամփորդության ժամանակ մամուլի ներկայացուցիչները հարցազրույցներ ունեցան հեղինակների հետ, որոնք անմիջապես սփռվեցին հեռուստալիներով: Եվ որոշեցի հետաքրքրող հասարակությունը որտեղ բանից չզրկվի:

Գրական մեկնություն
Վի, ամեն օր ինտերնետ ցանցով կարելի էր կարդալ ծամփորդության օրագիրը: Ամեն մի խաղաղում, ուր կանգ էր առնում մեղընթացը, տեղի էին ունենում ծավալուն միջոցառումներ: Օրինակ, Հանդիպում երգահանների համար երաժշտության ինքն դարձան մի քանի գրողների ստեղծագործությունները: Չաստան տեղում հանրակառուցում, դրոցներում եւ Էփոն-2000-ի սարածում կազմակերպվեցին ընթերցումներ, «Կոր սեղան» կազմակերպվեց ինտերնետով գրականության դիրքի եւ դերի մասին:
Այս եզակի ծամփորդության նրախալն էր Եվրոպայի լեզվական եւ գրական բազմազանությունը ցուցադրելը: Այս մտախոսական հեղինակը Բեռլինի Literaturewerkstatt-ի սօրեն Թովմաս Վոլֆախթն է: Տխրաբան եւ երկարատե աշխատանքից հետո նա եւ իր աշխատակիցները կարողացան հովանավորներ գտնել Եվրոպայում, ՅուՆԵՍԿ-ում, մի քանի ուրիշ ընկերու-

թյուններում եւ կազմակերպություններում: Ծրագիրը հովանավորեց նաեւ Գերմանիայի Ազգային ժողովի նախագահը: Այս ծամփորդությունը թեեւ ավարտվեց, բայց ծրագիրը բարձրագույն է, Բալթիկ հեղինակները մինչեւ նույնների վերջը գրություն լիցիտ է հանձնեց կազմակերպիչներին, որի նյութը Եվրոպան լիցիտ է լինի: Նախատեսված այս գրություններն ամփոփել մի հատում եւ այն հանրությանը ներկայացնել հաջորդ տարի՝ Ֆրանկոյի Գրի գրի միջազգային տնտեսական ընթացում: Բայց նրան, որոնց հետաքրքրում են հեղինակները, այդ թվում նաեւ հայ գրողները՝ Գալիթ Մուրադյանը եւ Լեոն Խեչոյանը, արդեն իսկ կարող են ծանոթանալ նրանց մասնավորապես (թարգմանությունները կատարել է սույն հաղորդման հեղինակ Քաթիկ Բանդյանը (Թեղադրյալ): Ինտերնետում լիցիտ է վերել հետևյալ հասցեով. <http://www.Literatureexpress.org>.

Հանդիպում 23 տարի անց Երևանի նկարչի ասյր բացվեց Արկոյի ցուցահանդեսը

«Կան արվեստագետներ, որոնք Բաղախական գործիչների թեւ ծնունդում են, փոխում իրենց սեպակները: Ինչ ճանաչում եմ, այս լավ վրա է, բայց անընդհատ դեմի լավը», Արկոյի (Արկադի Բաղդասարյանի) երեկ, ժամը 15.00-ին նկարչի սանր բացված ցուցահանդեսի ողջույթի իր խոսուում ասաց Հենրիկ Բաղդասարյանը: «Ինձ համար մեծ դասակ է ներկա լինել այսպիսի ցուցահանդեսի: Բախս չեն ունեցել ավելի երկար ճանաչել Արկոյին, բայց երբ իմ երեւանում դաստնավարման սկզբին «Գարուն» ամսականը տեսա նրա գործերից, անմիջապես ուզեցի ծանոթանալ: Կնոջս հետ այցելեցի արվեստանոցը, տպավորություն մեծ էր: Տիկինս հողված գրեց «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում, ասաց երեւանում ԳԳՀ դեպտան Ֆոլկեր Չայրը, տեղեկացնելով, թե նկարչի ցեղը տպակերպի (կատարող) հնարավոր է եղել հրատարակել «Սերտեղեւ-Բեն» «Բայր», «Զինքն» ֆիրմաների հայաստանյան ներկայացուցիչների միջոցով: Գերմանական Քասսել Բաղախի Գրիմ եղբայրներ թանգարանի սօրեն Բերնհարդ Լաուերը ցեւեց, որ 1988-ին առաջին անգամ Գերմանիա այցելած նկարչին իր միջի մեջ թաթախված արտաքին ցեւերում հայկական աշխարհամանաչողությունը չի սփռել: Այն միտք ասացայում է: Վալերի Բրյուսովի թարգմանություններով Հայաստանի տեղը հայտնագործած ռուսերենի սիրաբանող գառույցի արվեստագետ Պարոնը մեծագույն սիրով խոսեց հայ ժամանակակից նկարչի արվեստի մասին: «Սա աս կարելու հասկանալի է: Մարտիրոս Մարյանը սկսեց, եւ լավ է, որ դա բարձրակարգ է»:

սարաղեսներ էլ կային, փչումիչ Բաղախական գործիչներ էլ: Ընկեր-բարեկամների ցնորհավորանքներից ու իննագիր խնդրող տպավորված այցելուներից նկարչին դժվար էր «գոցանալ», մանավանդ որ նա երեւանյան այս ցուցահանդեսով ոչ թե փողկաղ, այլ թիթեռնիկ էր կաղել, իսկ սարքերում էր մնացածից ոչ թե դրանով, այլ մի եզակի ներդասանությամբ, որ կար թիթեռնիկի ու իրոհ ազնվական նկարչի միջոց: Երեւանում Արկոյի վերջին ցուցահանդեսը 1977-ին է եղել: Այսօր նա ներկայացրել է 77 աշխատանք: Երեւանում չցուցադրված սարքերին իրար հաջորդել են Եվրոպայի սարքեր թանգարաններում բացված ցուցահանդեսները: Ի՞նչ են ավելացրել դրանք Արկոյի արվեստին: Իր ասելով մեծ ինֆորմացիա: «Բի» բան է», հարցնում է ու դասասխանում: «Արվեստում դա հետ, իհարկե, անախդ եմ անում, իմ կոնսերվատիվ հետնը հայկական է, սինթեզը ժամանակակից»: Հղանցիկ հայացով էլ կեսնեմ նկարների մեջ երաժշտությունը աս է: «Բնի համար չեմ նկարում», հարցիս դասասխանեց: «Վարդան Անճառյանի ժամանակ փորձ արեցի, ինձ ասաց ին այս արվեստը դեռ ցուց է Հայաստանի համար»:

Ցուցահանդեսն Արկոյի ծննդյան 55-ամյակի նկերն է իրեն կարոտած բոլոր բարեկամներին: Չգիտեմ առաստիների, գույների, հրաւալի մեղդայնության մեջ հենց իրենց «դասկանող» մի նկեր գտան, բայց ես երջանիկ եմ ծանր մետաղյա «Թղթակից» կողմից սակ դասած տուն կանեմ:

2000 թ. օգոստոսի 18-ին, 23 տարվա ընդմիջումով երեւանում բացված Արկոյի ցուցահանդեսն անստատիկ ու խիստ ստատվածի գերեզմանն էր իր սահի: Վաղն էլ, մյուս օրերին էլ: Գնացել ու կհանդգնել, մանավանդ որ ցուցահանդեսի բացման աղմուկն արդեն չի խանգարի:

Հայ կաթոլիկ պատրիարքի Հանրապետական երեւանցի իրազրույթ

Ամենամիջին լրագրող Վանիկ Աւարյանի վերջերս լույս ընծայած «Մայրամուտի արևակնոց Գարեգին Ա կաթողիկոսի համար» գիրքը («Հրազդան» հրատարակություն, Երեւան, 2000 թ.) արժանան է գտել պատասխանում: Հեղինակին Բեյրութից հասցեագրված նամակում Հայ կաթոլիկ եկեղեցու ներսեւ Պետրոս ժժ Պատրիարքը մասնավորապես գրում է. «Իսկապես սխալ էր լի գործ մը կատարած եմ, դաստնացնելով դարուս մեծագույն կաթողիկոսին դիմանկարն ու համբավը... Մեծ էր Գարեգին Ա կաթողիկոսը իբրեւ մարդ, իբրեւ աստվածաբան, իբրեւ մականոյթի սեր եւ ռաիվիրա համայնութեան արժանաբան արժանիք: Կը մարդեմ Չեզի արեւաւորայան հետ թողում գրի»:

Պետրոսն է ցուցաբերել ծնողագուրկ, այդ թվում արեւի գոտու, ինչպես նաեւ երեւանի ուղողաբանության ինստիտուտում բուժվող երեխաներին, իրականացրել այլ, ինչպես օրինակ, առողջապահական եւ մականոյթային ծրագրեր:

«Ռոբարի» ակումբի սարեկան նիստը՝ բաց երկնքի սակ

Երեւանի «Ռոբարի» ակումբի սարեկան նիստը կայացավ ոչ թե «Անի» հյուրանոցում, ինչպես ընդունված էր ավանդաբար, այլ Աւսարակում, Զատիկի ծոռի ավին գործող «Այրուծի» ճամբարում, որը միաժամանակ հանրակալ Հայաստանի, Վրաստանի եւ Եվրոպայի տասանի ռոբարականների երկարաթյա ամառային ճամբարի բացմանը:

Պետրոսն է ցուցաբերել ծնողագուրկ, այդ թվում արեւի գոտու, ինչպես նաեւ երեւանի ուղողաբանության ինստիտուտում բուժվող երեխաներին, իրականացրել այլ, ինչպես օրինակ, առողջապահական եւ մականոյթային ծրագրեր:

Նիստին որդեա թասավալոր հյուրեր մասնակցեցին Վրաստանից ժամանած ռոբարականներ, այդ թվում Թիբիլիսիի ակումբի նախագահի տղայակ է 2001 թ. նախագահ էլզուց Մելածեն եւ ուրիշներ:

Պետրոսն է ցուցաբերել ծնողագուրկ, այդ թվում արեւի գոտու, ինչպես նաեւ երեւանի ուղողաբանության ինստիտուտում բուժվող երեխաներին, իրականացրել այլ, ինչպես օրինակ, առողջապահական եւ մականոյթային ծրագրեր:

